

Wilt u mijn longen hebben?

Minister Borst is tot de onthutsende ontdekking gekomen dat haar wet op de orgaandonatie een enorme mislukking is geworden. Nu zou deze minister wel gewend moeten zijn aan mislukkingen- de gezondheidszorg is er onder haar bezielende leiding niet echt beter op geworden- maar deze mislukking verdient toch wel enige aandacht. In de media wordt eigenlijk nauwelijks aandacht geschonken aan de mogelijke *reden* van het weigerachtige gedrag van de Nederlanders om hun organen na hun overlijden af te staan aan iemand die ze goed zou kunnen gebruiken. Dat is toch gek: je bent dood, hebt dus niets meer aan je stoffelijk omhulsel en wilt dat dan toch niet afstaan! Wat is er nu mooier dan dat dankzij jouw inzet iemand anders een beter leven krijgt? En het is ook niet erg voorstelbaar dat wij in ons land nu in vergelijking met de bewoners van de landen om ons heen veel grotere egoïsten zouden zijn, voor onze medemens tot niets bereid!

Er zijn bijvoorbeeld veel te weinig donorharten in Nederland beschikbaar. Op Europees niveau doen we het vergelijkenderwijs heel slecht wat dat aangaat. Er zijn in ons land genoeg mensen die een harttransplantatie zouden willen ondergaan, maar niet genoeg gezonde, transplanteerbare harten. In België ligt dat heel anders. Daar zijn harten genoeg en wel mede om meerdere deels cynische redenen. Ten eerste heeft België niet ons systeem van orgaandonatie, waarbij iedereen van te voren heeft bepaald of en wat hij wil doneren. Daar wordt je hart of welk orgaan dan ook gebruikt voor donatie, tenzij er een verklaring aanwezig is dat je zoiets *niet* wilt. En als de Belgen even laks zijn als wij bij het terugsturen van formulieren, dan schiet dat lekker op. Ten tweede is het nog steeds zo dat het verkeer in België veel gevaarlijker is dan in ons land wat veel meer dodelijke verkeersongelukken ten gevolge heeft, wat ook veel meer gezonde harten voor transplantatie oplevert. “Elk nadeel hep ze voordeel...”.

Terug naar onze beginvraag: hoe komt het nu dat er zo weinig donororganen beschikbaar zijn in Nederland. Waarschijnlijk is het antwoord niet zo moeilijk te geven. Denk je nu eens in wat er in iemand omgaat wanneer hij met zijn formuliertje voor zich zit en moet gaan uitmaken of hij wel of niet zijn huid afstaat, wel of niet zijn hoornvliezen wil geven of zijn hart ter beschikking stelt. Zou het niet zo zijn dat het je bepaalt bij je eigen dood? Maakt het je niet bewust van het feit dat het leven eindig is en misschien morgen al voorbij is? Het is in elk geval niet zo waarschijnlijk dat miljoenen Nederlanders heel principiële beslissingen nemen en wegens, om uiteindelijk te besluiten om geheel gaaf het hiernamaals in te gaan. Nee, het basisgevoel moet geweest zijn: “ik wil niet dood en ik ga er niet aan meewerken door nu mijn lichaam vast te verdelen”. Het is gewoon moeilijker om er bij leven over te beslissen dan om het erop te laten aankomen in de zin van “wie dan (nog) leeft, die dan zorgt”.

Ziehier ook het falen van ons poldermodel. Als je teveel overlegt en teveel te democratisch wilt regelen, keert het zich tegen je. Als huisarts denk ik in dit verband ook wel eens weemoedig terug aan de tijd dat nog niet elk afgeleverd geneesmiddel werd voorzien van een bijsluiter, die voor heel wat meer bijwerkingen zorgt dan erin beschreven worden. Je kunt ook te goed geïnformeerd worden. Dat moet die patholoog-anatoom in Engeland ook gedacht hebben, die werd aangeklaagd omdat hij –en dat was ook de inhoud van de klacht-, zonder de nabestaanden daarvan te verwittigen, gedeeltes van organen van overledenen in zijn laboratorium bewaarde, een praktijk die al eeuwen bestaat en voor de ontwikkeling van de kennis van de anatomie van ziekte onontbeerlijk is.

Het zou uiteraard ook zo kunnen zijn dat het werkelijk de “volkswil” is om op deze beperkte schaal te transplanteren. Maar dan is het vreemd dat de medische wereld klaagt over een tekort aan donororganen, want er zijn er, volgens democratisch besluit, precies genoeg. Er zijn blijkbaar conflicterende belangen en daar zijn we voorlopig nog niet uit.

Rotterdam 18 november 2001